

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

תורה אור השלם

1. עונותיכם הטו אלה ותשאיתכם מנינו הטוב מכם: ידעוהו ה כה
2. על משמרתו אעמדה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכתי: חקוק ב א
3. ישמח אביך ואמר ותגל יולדתך: משלי כג כה
4. ותגור אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור: איוב כב כה
5. כי השפילו ותאמר נגה ושמח עיני ישעי: איוב כב כט
6. שיר הפעולות שבועי יי את שיבת ציון היקינו כתב: תהלים קכו א

רבינו חננאל

בעתם בלילי ד' ובלילי ז' וכן היו בימי שמעון בן שטח, עד שנעשו חטים שטח, ככליות ושעורים כויתים ועדשים כדנינים, וצדור מהם דוגמה לדורות, להודיע כמה החטא גורם, שנאמר ותחטאתים מנינו הטוב מכם, וכן מצונו בבנין בית המקדש, ירדו גשמים בלילות, ולמחר נשבה הרוח ונתפורו העבים ורחה השמש והשכימו כל אחד ואחד ללמאכתן, להודיע שמלאכת שמים בידיהם, תנו רבנן פעם אחת יצא רוב אור ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל להתפלל התפלל ולא ירדו גשמים כו'. מפעם דחוני המעגל דגם שבעים שנה וכו', ומעשה דאבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל דאצטריך לבלא למיטרא, ושדרו רבנן לוותיה ואשכחיה רבנן דקא רפיק דבריא יחבו ליה שלמא כו'.

רבינו גרשום

בלילי רבעיות. שאין בני אדם מצויים לחזק מפני אגרת בת מחלת. אם נמחת. נחכסה. צריך אתה להתנדות. שמיטת דברים כלפי מעלה. תיר פעם אחת וכו'. היינו (פ"ט) [פ"א] עצמו דמתניתין. עג עגה. (ו) צד צורה. ראינוך ולא נמות. בחימא, בשביל שיראינוך לא נמות. שאלו היו שנים כשני אליהו. שאין מפתחות של מטר ביד הקב"ה. לא נמצא שם שמים מתחלל. שנמצאת מחלל את שבעתו. משונתא. סלע. רמזי. ולדות. יא. הברא. שיהא לו חבר טוב שנוהג לו כבוד.

וחוטא: לשם הגויס. סנהדרין: דור שהיה אפל. מרוב זעור שלא ירדו גשמים: הושעם כספלתך. מן המיתה שהצלת עליהם שזע: של אוסו לדיק. חוני המעגל היה מלמעט על המקרא הזו: שיר המעלות. לשון עילוי: היינו כחולמים. כחלוס נדמה גלות צבל שהיה שזעים שנה: שבעין שני כחלמא. כחלמיה מי איתא דנייס שבעין שני כחלמיה (ס) ויש אדם ישן שזעים שנה זשינה אחת: עד שבעין שני. לא טעין פירא כטעינא קמייתא: (ס) ישיב. חוני המעגל וקא כריך רפתא: הכי גרסי' אנה עלמא כחורבא אשכחיה כי היכי דספלי לי אהפיה אנה נמי אישפיל לבראי: אהרבה ליה משונתא. עלתה כסיצותיו שן סלע: ואיכסי מעינא דאינשי. ולא אשכחיה הסס: רמזי רמזי. וולדי וולדות זאלו השנים דנייס. מעוברת זכר היטה וזכר זכא עליה והולידו: אמר להו. שאל להון זנו של חוני המעגל קייס הוא: נפירנא לן סק שמעתתא. מונגס (ט) הן צרינו לא כמוז כספרינו: רפיק צדברא. עודר צדסה: לא

דכסי צעסס. זהו צלילי רביעיות ובלילי שזמת דלין טורח לצני אדם דאינס הולכין לררכיס צלילי רביעיות מפני אגרת בת מחלת כספמים (דף ק"ב): שן מלינו. כלומר ושמה תלמד אין סיפק כגשמים של צ' לילות כשבת מלינו צימי שמעון כן שטח כו' ולררו. קשרו ואלרו: הורדום. סתר בנין דעורא וזנה בנין יפה ממנו צ"ב (דף טז): עוגה. שורה עגולה כמו עוגה שהיא עגולה: כדרך שעשה חזקוק. כדמפרש בתרגום של תפלת חזקוק (י) על משמרתו אעמדה כמין בית האסורים עשה וישב: ראינוך ולא נמות. נראה אומך ולא נמות בניסוחא. שהתלל שלל נמות כרעז מפני עלידת גשמים: פר הודאה. להמדות עליו ועשה (י) לו סמיכה והציאו שלמים. חוני זומן הצית היה: כמהין ופטריום. צולי"ץ זלע"ז שילאו מלחוח הגשמים וידעו כי של זרכה היו: אלמלא חוני אסה. ואדם גדול (ס) לנדום. שמנדן על כבוד הרב סהטיס דצריס ואמר לא כן שאלמי: שאלמלא היו שנים כשני אליהו. גזירת עלידת גשמים: ומפחה של גשמים צידו של אליהו גרסינן: לא נמלא שם שמים מחלל. כחלמיה. (י) שאליהו נשבע חי ה' אם יהיה השנים האלה על ומטר כי אם לפי דברי (מלכים א' ח) ואמת נשבע שאין אתה זו עד שירדו גשמים: נמלא שם שמים מחלל על ידך. דזה או זה צל לדי שזענת שוא: מסחטא. לשון חטא כלומר (ס) הוא הולך

גשמתם בלילי רביעיות ובלילי שבתות שכן מצונו (ב) בימי שמעון בן שטח (ג) שירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות עד שנעשו חטים ככליות ושעורים כרעיניו ויתים ועדשים כדניניו זהב וצדור מהם דוגמא לדורות להודיע כמה החטא גורם שנאמר עונותיכם הטו אלה ותחטאתים מנינו הטוב מכם וכן מצונו בימי הורדום שהיו עוסקין בבנין בהמ"ק והיו יורדין גשמים בלילה למחר נשבה הרוח ונתפורו העבים ורחה החמה ויצאו העם למלאכתן וידעו שמלאכת השמים בידיהם: מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו': ת"ר פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חזקוק הנביא שנאמר על משמרתו אעמדה ואתיצבה על מצור וגו' אמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאני זו מכאן עד שתרחם עלי בניך התחילו גשמים מנמפין אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא להתיר שבעתך אמר (ב) לא כך שאלתי אלא

גשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה התפלל וילכו להם אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה אעפ"כ הביאו לי פר הודאה הביאו לו פר הודאה סמך שתי ידיו עליו ואמר לפניו רבש"ע עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין (ג) לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד מיד נשבה הרוח ונתפורו העבים ורחה החמה ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין ופטריות (ד) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גזורני עליך גידוי (א) שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו אבא הולכיני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו ועליך הכתוב אומר (י) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל (י) ותגור אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגור אומר אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך (י) כי השפילו ותאמר נגה ושמח עיני ישעי דור ששש בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלמטו בתפלתך ונמלט כבוד כפיך מלמטו במעשה ידך הברורין אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה (י) שיר המעלות בשבוע ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דנייס שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אזל באורחא חזייה לההוא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה (א) האי [גברא] עלמא כחורבא אשכחתייה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משונתא איכסי מעינא וניס שבעין שנין כי קם חזייה לההוא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין חזא לחמריה דאתילידיא ליה רמזי רמזי אזל לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנא חוני המעגל לא הימנוהו אזל לבית המדרש שמעיניהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי היו עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנא ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא (י) או מיתותא אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכו' מצטריך עלמא למיטרא הוה משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא אזול לביתיה ולא אשכחיהו אזול דברא ואשכחיהו דהוה קא רפיק (ז) יהבו ליה שלמא ולא

מני משום הנדור צרינו לא כמזו:

הגהות הגר"א

[א] גברא גזורני עליך נדור. י"ב ולא עוד אלא:

לעוי רש"י

בוליי"ץ. פטריות.

מוסף רש"י

ובלילי שבתות. שהכל מליין כחלמיה (דברים יא יד). אלמלא חוני אתה. שאל שמש גנדולה ומשניות (ברכות ט). גזורני עליך גידוי. לפי שהטריח לפני המקום על ספק גשמים לא כן שאלמי כמה עמים (סו). או חברותא או מיתותא. אם אין נלמד אהניס טעו לפי שמונת (ב"ב סו).